

РОЗДІЛ 1

ЩО ТАКЕ НУНЧІ?

Нунчі (дослівний переклад — «окомір») — це тонкий хист до визначення думок і почуттів інших людей, який сприяє гармонії, довірі та близькості.

Уявіть, ви нещодавно почали працювати у великій компанії і вас запросили на вечірку, на якій ви хочете вразити нових колег. Коли заходите до кімнати, усі сміються — трохи надміру — з не дуже вдалого жарту літньої жінки, якої ви ніколи раніше не зустрічали. Як учините?

А. Розповісте присутнім *дійсно* дотепний жарт, значно влучніший, ніж той, який ви щойно почули. Ваші нові колеги будуть у захваті!

Б. Посмієтесь з іншими, хоча жарт не надто дотепний.

В. Тактовно познайомитеся з цією літньою жінкою, яка, як ви правильно здогадалися, очолює вашу компанію.

Якщо ви вибрали варіант *А*, вам потрібно добряче попрацювати над своїм нунчі. Якщо варіант *Б* — чудово: ви правильно оцінили ситуацію та дійшли безпомилкових

висновків із поведінки нових колег. Якщо варіант *B* — вітаю: ви вже на шляху до опанування силою нунчі.

Нунчі — це корейська суперсила. Дехто навіть стверджує, що завдяки їй корейці вміють читати думки — хоча нічого надприродного в цьому хисті немає. Нунчі — це здатність миттєво розуміти, про що саме думають інші та що вони відчувають, і завдяки цьому поліпшувати взаємини протягом усього життя. Розвинуте нунчі дає змогу постійно вивіряти ваші припущення, ґрунтуючись на будь-якому новому слові, жесті або виразі обличчя, щоб завжди усвідомлювати, що відбувається. Для нунчі головне швидкість; власне, якщо хтось майстерно опанував це мистецтво, корейці кажуть, що нунчі в нього швидке, а не чудове.

У недалекій перспективі нунчі врятує вас від соціальної неоковирності: неможливо осоромитися, якщо правильно визначити, що відбувається. У далекій перспективі нунчі проторує вам шлях у житті. Перед вами відчиняться двері, про існування яких ви навіть не здогадувалися. Нунчі допоможе прожити найкраще життя.

Старе корейське прислів'я говорить про силу нунчі: якщо в тебе нунчі швидке, то хоч ченцем креветки їж. Визнаю, цей вираз здається дивним, але треба пам'ятати, що в традиційних корейських буддистських монастирях суворо заборонено невегетаріанські страви. Інакше кажучи, навіть приписи не встоять перед вашими бажаннями.

Кожен може поліпшити своє життя, удосконаливши нунчі; для цього не потрібні привілеї, корисні знайомства або визначні академічні досягнення. Власне, саме тому корейці називають нунчі «перевагою небораки». Навіть якщо у вас більше нічого немає, нунчі — це таємна зброя.

Якщо ж ви пестунчик долі... Нестача нунчі щонайшвидше призведе до втрати всіх переваг у житті.

Корейці кажуть: «Половина суспільного життя ґрунтується на нунчі». Добре відточене та швидке нунчі може допомогти вдало вибрати подружжя або ділового партнера, блискавично впоратися з роботою, навіть послабити соціальні тривожні розлади.

Нунчі змусить інших підтримати вас, навіть коли вони не розуміють, чому їм варто так учинити. І навпаки, через нестачу нунчі люди незлюблять вас із причин, які не зрозумілі ні їм, ні вам.

Тому якщо зараз ви думаєте: «От халепа, знову якась східна маячня, а я вже половину одягу викинув через цю Марі Кондо!¹», то маю вам сказати ось що. По-перше, це не маячня. Уже понад п'ять тисяч років корейці використовують нунчі, щоб оминати «усі стріли й каміння злої долі»². Варто лишень пригадати новітню історію, щоб зрозуміти, як працює нунчі: Корея лише за півстоліття перетворилася з країни третього світу на розвинуту державу. Ще сімдесят років тому, після Корейської війни, Південна Корея була однією з найбідніших країн у світі — біднішою за більшість держав африканського континенту південніше Сахари. Ба більше, у Кореї не було жодних природних ресурсів: ні краплини нафти, ні грама міді. Проте у XXI столітті Корея стала однією з найбагатших, найкомфортніших для проживання та технологічно найрозвинутіших країн на планеті. Нині саме там виробляють найбільше у світі напівпровідників і смартфонів.

¹ Марі Кондо — авторка книги «Викинь мотлох із життя», присвяченої ладу в побуті. Оригінальне видання написано японською мовою.

² Цитату з трагедії В. Шекспіра «Гамлет» наведено в перекладі О. Бургардта.

Ця країна — єдиний член Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), який спочатку одержував від неї допомогу, а потім *сам* почав надавати кошти для посилення світової економіки¹.

Безумовно, певною мірою Кореї просто поталанило. Крім того, її успіх обумовлений старанною працею та певною допомогою від дружніх держав. Але якби все було так просто, будь-які інші держави, що розвиваються, могли б досягнути того ж. Проте з жодною іншою країною такого не сталося. «Корейське економічне диво» завжди ґрунтувалося на нунчі. Корейці мали «окомір» потреб, які стрімко збільшувалися в інших країнах. Вони виробляли саме ті товари для експорту, які відповідали швидкоплинним віянням попиту. І вони модифікували свої плани відповідно до єдиного фактора, який не змінюється у всесвіті, — до змін.

Якщо ви досі маєте сумніви щодо цінності нунчі, запитайте себе, чим обумовлений успіх кейпопу — попмузики Південної Кореї.

Нунчі охоплює всі аспекти життя в корейському суспільстві. Корейські діти змалечку дізнаються від батьків про важливість нунчі, приблизно тоді ж, коли їх наставляють: «Перш ніж переходити дорогу, треба подивитися і ліворуч, і праворуч» або «Не можна бити сестричку!» «Де твоє нунчі?!» — дуже розповсюджений закид батьків. Пам'ятаю, ще дитиною, я випадково образила подругу нашої сім'ї й потім виправдовувалася перед батьком: «Але я не хотіла засмутити матусю Джинні!» На це він

¹ Джерело: Kongdan Oh, 'Korea's Path from Poverty to Philanthropy', Brookings Institute, 14 June 2010. <https://www.brookings.edu/articles/koreas-path-from-poverty-to-philanthropy/> (Прим. авт.)

відповідь: «Так, це ненавмисна шкода, але від цього твій винок аж ніяк не кращий, він ще гірший».

Мабуть, деяким представникам західної культури буде складно зрозуміти дорікання мого тата. Хто з батьків хотів би, щоб їхня дитина нечемно поводитися зумисно, а не випадково? Проте погляньте на це з іншого боку: діти, які свідомо когось ображають, принаймні знають, чого хочуть, наприклад помститися братику чи спровокувати батьків. Однак що робити з дитиною, яка навіть не усвідомлює впливу своїх слів на інших людей? З дитиною без нунчі? Хай якою б милою й доброю вона була, на неї, імовірно, чекають невдачі в житті, якщо не позбавити її такої нетямущості.

Дехто народжується з розвиненим нунчі. Дехто вдосконалює цей хист. А дехто стикається з потребою в ньому випадково — так сталося й зі мною. Коли мені було дванадцять років, моя сім'я переїхала зі Сполучених Штатів Америки до Південної Кореї. Я зовсім не знала корейської мови, натомість мене віддали до корейської державної школи. Цей досвід став для мене експрес-курсом із мистецтва нунчі, адже довелося пристосовуватися до умов чужої культури без жодної змоги покладатися на мову. Щоб зрозуміти, що відбувається у новій країні, доводилося цілковито покладатися на нунчі. Воно стало для мене чимось на кшталт шостого чуття.

Особливо складно було пристосуватися через те, що між нунчі в США й Кореї величезна різниця. У Сполучених Штатах спілкування більш неформальне, тому для нього вистачає мінімального нунчі. Американці не вклоняються одне одному, у мові немає «ввічливого» реєстру, який протиставляється реєстру «близькості», і можна звертатися

до дорослих на ім'я. А от у Кореї мові й культурі більш притаманна ієрархічність, правил там більше, ніж зірок у небі. Наприклад, корейці не можуть називати старшого братика чи сестричку на ім'я, вони мусять використовувати ввічливу форму звертання, яка перекладається як «старший брате» або «старша сестро». Згідно з принципами конфуціанства, для гармонійного співіснування треба, щоб кожен розумів свою роль у суспільстві й поводився відповідно. Проте в мене з цим виникли певні проблеми: уявіть, наскільки безпорадною я почувалася в корейській школі, не знаючи, як звертатися до власних братів і сестер, і гадки не маючи, як поводитися.

Залишалося спостерігати, що роблять інші діти в школі. Саме так я засвоїла два наріжних правила нунчі. 1. Якщо всі раптом починають виконувати певну дію, на те завжди є причина. Я навіть не уявляла, як стояти струнко або вільно крокувати; бачила лише, що всі так роблять, тож уважно спостерігала за однокласниками й відтворювала їхні рухи. 2. Якщо зачекати, можна отримати відповіді на більшість запитань, не промовляючи й слова. І це було чудово, адже слів корейською я не знала.

Таке «випробування вогнем» завдяки нунчі допомогло зрозуміти, чого від мене очікують, воно виховало в мені любов до навчання. Крім того, нунчі змусило вчителів та однокласників ставитися до мене терплячіше. Лише за рік після переїзду в Корею я вже була найкращою ученицею в класі й навіть посідала призові місця в олімпіадах з математики та фізики. За півтора року мене обрали заступницею старости, що надавало мені право лупцювати інших школярів (такий дещо дивний привілей діставали лише обрані учні). І все це попри те, що я ще жахливо

розмовляла корейською і з мене глузували через «західні звички». Проте я — живий доказ того, що вам не потрібно бути найкращим, щоб перемагати. Головне — мати швидке нунчі.

Справді, я старанно вчилася, та лише навчання без нунчі не допомогло б. Нунчі може перетворити величезний недолік (для мене це було незнання корейської мови) на неочікувану перевагу: оскільки вчителі завжди говорили надто швидко, щоб я могла все зрозуміти й занотувати, доводилося визначати за виразом їхніх облич і тоном, що вони викладають дійсно важливий матеріал, наприклад, той, за яким буде іспит. Я засвоїла: підвищення тону = важлива інформація. Крім того, наприклад, помітила, що моя вчителька фізики в сьомому класі легенько постукувала себе по долоні різкою, коли намагалася пояснити щось важливе. (Учителі завжди носили із собою різки — такі гнучкі прутики, обмотані ізолювальною стрічкою. Зазвичай їх використовували, щоб бити учнів.) Тож хоча я залишалася недоуком і навіть конспектувати не вміла, учителі «говорили» мені, що саме буде на іспиті, нехай і не промовляючи цього.

Нунчі завжди є в повсякденному житті в Кореї, оскільки корейську культуру класифікують як висококонтекстну¹. Тобто спілкування в цій країні значною мірою ґрунтується не на словах, а на загальному контексті, який має безліч складників: мова тіла, вирази обличчя, традиції, присутність сторонніх спостерігачів, навіть мовчання. У Кореї те, що *не промовляється*, не менш важливе за використані

¹ «Висококонтекстна культура» — термін у теорії міжкультурної комунікації, який додав до наукового обігу антрополог Едвард Голл.

мовцем слова. Тому людина, яка звертає увагу виключно на висловлювання мовця, розуміє лише половину змісту сказаного. Утім, це в жодному разі не означає, що нунчі може знадобитися вам лише в Кореї. Навіть у західних культурах життя сповнене висококонтекстними подіями, для розуміння яких не обійтися без нунчі. Навіть якщо ви й гадки не мали про існування такого слова.

ВАМ ПОТРІБНЕ НУНЧІ

Певно, ви помітили: що складніша ситуація, то вища вірогідність, що найважливіша інформація передається не словами або ж не передається достеменно. Такої миті може статися, що допоможе вам лише нунчі.

Коли йдеться про застосування нунчі у повсякденному житті, важливо розуміти: «одиниця обліку» нунчі — це приміщення. Тобто ваші спостереження мають бути спрямованими не на окрему людину, а на приміщення загалом, на те, як присутні в ньому люди діють і реагують.

Чи траплялося, що в кімнату, де ви перебували, раптом заходила якась знаменитість? У подібних випадках, навіть якщо ви сидите спиною до дверей і не бачите, хто зайшов, з реакції інших людей ви розумієте: у кімнаті щось змінилося. Саме так діє нунчі: розуміння ситуації ґрунтується на сигналах, які ми одержуємо від оточення.

Можливо, ви не сприймаєте приміщення як окремий організм, який живе й дихає. Проте це так. У приміщення є власні «температура», «тиск», «об'єм» і «настрій» — і ці параметри повсякчас змінюються. Кореїці вважають, що будь-якому приміщенню притаманне *бунвігі*, що можна перекласти як «атмосфера, дух» чи «рівень злагоди,

гармонії». Кожен робить внесок у бунвігі приміщення лише тим, що перебуває в ньому. Не використовуйте нунчі — і ви знищите бунвігі для всіх присутніх. Якщо ж будете діяти згідно з розвинутим, чи то пак швидким нунчі, то зможете поліпшити атмосферу в приміщенні.

Імовірно, варто сприймати приміщення як вулик. Здається, що кожна бджола у вулику діє незалежно від інших, проте в кожній з них своя роль. Так і люди в кімнаті: певною мірою їхня свідомість впливає на, так би мовити, колективний розум. Зокрема, і ваша. Завдання полягає в тому, щоб зрозуміти, яка ж ваша роль у цій ситуації.

Перш ніж ви визначите свою роль — та навіть і після цього, — треба завжди використовувати «окомір»: ця ефективна дія негайно виявиться корисною! Не треба хвилюватися, що зараз зробити або сказати, якщо ви пам'ятаєте: головне завдання — оцінити ситуацію за допомогою «окоміру».

То за чим саме ви спостерігаєте? Управний майстер нунчі розуміє, що потрібно знайти відповідь на два головних запитання: «Яка емоційна енергетика цього приміщення?» та «Які мої емоції гармонуватимуть із цією енергетикою?»

Але чому треба дбати про те, який настрій ви відтворюєте? Відповідь на це найкраще сформульовано в цитаті, яку іноді приписують Майї Енджелу¹: «Я зрозуміла, що люди забудуть ваші слова, забудуть ваші вчинки, проте ніколи не забудуть, що ви змусили їх відчути».

Ось декілька прикладів неправильного використання нунчі. Якщо ви пригадуєте подібні ситуації, подумайте про наслідки, які спіткали вас або інших людей.

¹ Майя Енджелу (1928—2014) — американська письменниця й поетеса.

- Ви заходите до кімнати й бачите, що присутні чимось засмучені. Ви жартома питаєте: «Кого хоронимо?» Виявляється, що насправді помер чийсь батько.

- Ваш шеф гримає дверима. Ви почули, що декілька ваших співробітниць сховалися в туалеті та плачуть. Саме цього дня ви вирішуєте попросити шефа про підвищення зарплати.

- Ви прийшли на день відкритих дверей у престижну компанію, куди сподіваєтеся влаштуватися на роботу. Увесь час там ви витратили на те, щоб вразити якогось співробітника, оскільки з модною краваткою він мав вигляд впливової людини. Про те, що він до вас залицявся, здогадуєтеся лише згодом — коли він надсилає повідомлення на мобільний: «Може, пообідаємо? Як щодо побачення?» Ба більше, ви дізнаєтеся, що насправді компанію очолюють ті неохайні хлоп'яги, які здалися вам стажерами.

Найсуттєвішим для нунчі є вимір змін: зрозумійте, що немає нічого сталого. За мудрим висловлюванням давньогрецького філософа Геракліта, який жив у VI ст. до н. е., «не можна двічі увійти в одну і ту ж річку»¹. Цей принцип можна адаптувати до нунчі: приміщення, куди ви зайшли десять хвилин тому, було не таким, як зараз. Чільним для опанування нунчі є усвідомлення власних упереджень і розуміння того, як вони можуть завадити вашим спостереженням і погіршити здатність пристосовуватися до ситуації. Більшість людей розуміють, що різні ситуації

¹ Переклад цитати з діалогу Платона «Кратил». Українською мовою твір не перекладався.

вимагають різної поведінки: на похороні ми поведимось інакше, ніж на вечірці з приводу дня народження. Проте іноді звичність умов може засліпити, і ми не побачимо, що все вже змінилося, хоча це й варто було б помітити.

Успішні підприємці розуміють, наскільки важливо швидко пристосовуватися до змін. Деякі інвестиційні банки, запросивши на співбесіду потенційного клієнта, зумисне затемнюють приміщення або останньої миті змінюють місце зустрічі, щоб подивитися, як претендент на кредит упорається з неочікуваними змінами. Люди, нездатні пристосуватися до несподіванок, опиняються у невідгладному становищі — і під час зустрічі з представниками кредитної установи, і в житті загалом.

Розвинуте нунчі передбачає, що, зайшовши до кімнати, ви спочатку оціните ситуацію, а вже потім почнете говорити або інакше взаємодіяти з присутніми. Хто поряд із ким стоїть? У кого на тарілці три тістечка, хоча у решти лише по одному? Соціальні інстинкти доволі дієво підказують нам, що відбувається в приміщенні. Утім, щоб зрозуміти настрої людей навколо, ми повинні пильнувати — більше зосереджуватися на інших, ніж на собі.

Шерлок Голмс, детектив із творів письменника Вікторіанської доби сера Артура Конан Дойла, був експертом зі зчитування атмосфери в приміщенні. Під час першої ж зустрічі зі своїм майбутнім другом і напарником у розслідуваннях доктором Джоном Ватсоном Голмс доходить висновку про те, що Ватсон служив у Афганістані: через відтінок його шкіри («обличчя зовсім засмагло, але це не вроджена засмага, бо зап'ястки в нього біліші»), виснажене, хворе обличчя й нерухомість лівої руки, що свідчить про давнє поранення. В іншому оповіданні Голмс

м'яко дорікає Ватсону в його неспроможності до подібних висновків: «Ви бачите, але не помічаєте»¹.

Голмс майстерно використовує хист до спостереження задля розкриття таємниць: наприклад, він бачить, що лівий рукав його гості заляпано грязюкою, і розуміє, що вона, вірогідно, їхала на бідарці², сидячи ліворуч від кучера. У декількох оповіданнях він знаходить підказки під час розслідувань, звертаючи увагу на те, як інші персонажі палять, або на попіл, який залишився від їхніх цигарок.

Ми не можемо перетворитися на Шерлоків Голмсів, але можемо навчитися використовувати деякі вміння детектива у повсякденному житті. І точнісінько так, як Шерлок Голмс миттєво робив висновки зі своїх спостережень, у нунчі провідну роль відіграє швидкість. Ви мусите хутко пристосовуватися до кожної нової краплини одержаної інформації та кожної нової людини, яка заходить до кімнати.

Припустімо, ви прийшли на співбесіду до менеджера відділу, Джека, і він говорить: «Ми пропонуємо вам роботу, яка вимагає певної самостійності. Як ви вважаєте, чи здатні ви працювати на самоті? Для нас важливе таке вміння у співробітника».

Ви вже збираєтеся щось йому відповісти, аж раптом до кімнати неквапливо заходить якась жінка, називається Джил, але більше нічого про себе не повідомляє.

«Чекайте, — каже вона. — Я теж маю до вас кілька запитань. Ми пропонуємо вам роботу, яка вимагає тісної співпраці з командою. Ви командний гравець? Річ у тім, що нам насправді не потрібен вовк-одинак».

¹ Цитату з оповідання Артура К. Дойла «Скандал у Богемії» наведено за виданням: Дойл К. Артур. Собака Баскервілів. Перекл. М. Дмитренка. 1992.

² Бідарка — двоколісний однокісний візок на одну або дві особи. (*Прим. ред.*)